

Hvordan unngå spredning av planteskadegjørere og ugras ved anleggsarbeid og flytting av jord

Gjelder for matjord og underliggende jordmasser (dybder ned til 60 cm)

Planteskadegjørere og ugras kan spres ved flytting av jordmasser, og med rester av jord, planter og frø på maskiner og utstyr. Disse kan gi store negative konsekvenser for eiendommene jorda flyttes til.

Noen planteskadegjørere og ett ugras er regulert i lover og forskrifter, som Mattilsynet forvalter. Dette gjelder skadegjørere som har vesentlige samfunnsmessige konsekvenser, som potetcystenematoder (PCN) og floghavre. Det er derfor viktig at dere innfører tiltak for å unngå spredning av disse. Her er våre råd:

1. Inkluder plantehelserisiko i planarbeidet

Ved planlegging av anleggsarbeid og jordflytting, må dere vurdere om aktiviteten kan medføre spredning av planteskadegjørere som PCN og floghavre. Det er forbudt å flytte jord med PCN og/eller floghavre.

I større prosjekter er det spesielt viktig med god koordinering og informasjonsoverføring. Dere må sikre at også maskinføreren er kjent med tiltakene for å unngå spredning.

2. Kartlegging før oppstart

Sjekk om eiendommen har kjente forekomster av følgende planteskadegjørere og ugras:

- **Potetcystenematode (PCN)**

[PCN-register | Mattilsynet](#)

- **Floghavre**

Kontakt Mattilsynet for å få en oversikt over eiendommer i floghavregisteret.

3. Når må du ta prøver for potetcystenematoder (PCN)?

- Hvis eiendommen ikke står oppført i PCN-registeret, må jordprøver tas for å finne ut om jorda inneholder PCN. [Veileder for prøvetaking for potetcystenematoder \(PCN\).pdf](#)
I noen tilfeller kan prøvetakingen avvike fra veilederen dersom det er lav risiko for PCN i jorda. Ta kontakt med Mattilsynet i slike tilfeller.
- I noen tilfeller er det ikke nødvendig å ta prøver:
 - Hvis eiendommen tidligere er testet negativt og det ikke er dyrket potet der etterpå og heller ikke tilført jord.
 - Hvis jorda skal flyttes innenfor samme eiendom.
 - Hvis jord flyttes fra skogsområder, utmark etc. hvor det tidligere ikke har vært jord- eller hagebruk.

4. Rengjøring av maskiner og utstyr

Maskiner og utstyr som har vært benyttet på eiendom med PCN og floghavre, må rengjøres grundig for jord- og planterester, før flytting.

5. Håndtering av jord med kjent forekomst av PCN/floghavre

Matjord bør tas vare på, selv om den kommer fra eiendommer med påvist PCN eller floghavre. Mattilsynet kan gi tillatelse til å bruke slik jord under visse betingelser.

- **Søke om å flytte jord**

Hvis PCN eller floghavre er påvist på eiendommen, må dere søke til Mattilsynet før jorda flyttes. Søknaden må inkludere en plan for hvor jorda skal brukes, kart, hvordan transporten skal gjennomføres, og hvordan maskiner og utstyr skal rengjøres.

- **Frierklæring for floghavre**

Det er mulig å få eiendommer [i floghavregisteret erklært fri for ugresset](#).

- **Bruk av jorda innenfor eiendom med påvist smitte**

Massene kan håndteres innenfor eiendommen etter avtale med grunneier.

- **Varmebehandling**

Prosessen med standardisering av varmebehandling for å eliminere smitte av skadegjørere er i gang. Når dette er ferdig, vil det bli publisert i Norsk Standard.

6. Fremmede arter

Fremmede arter (f.eks. hønsehirse, parkslirekne og kjempespringfrø) kan spres ved flytting av jord. Dette ligger under Miljødirektoratet sitt forvaltningsområde. Slike arter kan ha negative effekter på miljøet, og anleggsarbeid må ta hensyn til regelverket for fremmede organismer. [Fremmede arter - miljodirektoratet.no](#)